

Assessment of the Level and Comparison of Operations Based on Community Enterprise Development Guidelines among Golden Apple Snail Farmers in Non Khong Subdistrict, Ban Fang District, Khon Kaen Province

Rawat Mantra^{1*}, Yaothida Rattanaphonsaen², Weerayut Ratchatawetchakul³, Ploenpit Powan⁴, & Sanya Niamprem⁵

1 Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

2 Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

3 Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

4 Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

5 Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

* Corresponding author. E-mail: mantra_r@hotmail.com

Abstract

This research serves as a prototype for understanding the potential and challenges in the development of community enterprises, to strengthen the grassroots economy sustainably. Research Objectives: 1) To study the level of operations based on the community enterprise development guidelines among golden apple snail farmers in Non Khong Subdistrict, Ban Fang District, Khon Kaen Province; and 2) To compare the operations based on the community enterprise development guidelines among golden apple snail farmers in Non Khong Subdistrict, Ban Fang District, Khon Kaen Province. This study employed a quantitative research approach using a census survey of the entire population, consisting of 108 entrepreneurs in the Golden Apple Snail Community Enterprise Group. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics to test the hypotheses through Independent Sample t-test and One-way ANOVA. Research Findings: 1) The overall level of operations based on the community enterprise development guidelines was high. The highest mean score was in the area of knowledge management, while the lowest was in capital and financial management; and 2) The comparison revealed that entrepreneurs with different age groups and monthly income levels showed statistically significant differences in capital and financial management at the 0.05 level. This research has yielded new empirical knowledge indicating that entrepreneurs aged 51–60 years and those with higher incomes performed better in capital and financial management than other groups. These are specific findings that can be further applied to the design of targeted and effective promotional policies.

Keywords: Operational Practices, Community Enterprise Development Guidelines, Golden Apple Snail

การประเมินระดับและเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

รวัฒน์ มันทรา^{1*}, เยาว์ธิตา รัตนพลแสน², วีระยุทธ รัชตเวทกุล³, เพลินพิศ โพธิ์วัน⁴, และสัญญา เนียมเปรม⁵

1 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

2 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

5 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

* Corresponding author. E-mail mantra_r@hotmail.com:

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นต้นแบบในการทำความเข้าใจศักยภาพและปัญหาของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น และ2) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาแบบสำมะโนจากประชากรทั้งหมดคือผู้ประกอบการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทองจำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วย Independent Sample t-test และ One-way ANOVA ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดการความรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านเงินทุนและการเงินมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และ 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ผู้ประกอบการในกลุ่มอายุและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีการดำเนินงานด้านเงินทุนและการเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยนี้ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่เชิงประจักษ์ที่ชี้ชัดว่า ผู้ประกอบการในช่วงอายุ 51-60 ปี และกลุ่มผู้มียาได้สูง มีการดำเนินงานด้านเงินทุนและการเงินดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่เฉพาะเจาะจงและสามารถนำไปต่อยอดในการออกแบบนโยบายส่งเสริมที่มุ่งเป้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจ หอยเชอร์รี่สีทอง

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของประชากรส่วนใหญ่ การทำความเข้าใจและยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ในปัจจุบันภาครัฐมีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนเป็นหนึ่งในโมเดล ประเทศไทย 4.0 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาโดยตั้งอยู่บนฐานของวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม และเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเอง เศรษฐกิจฐานรากในรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ วิสาหกิจชุมชน ที่มีการผลิตสินค้าชุมชน ดังนั้นสินค้าชุมชนจึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน รวมถึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสร้างความเท่าเทียม ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจที่มั่นคง (สุพาดา สิริกุตตา, 2566)

การทำความเข้าใจถึงวิวัฒนาการของหอยเชอรี่ในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์บทบาทของวิสาหกิจชุมชนในการพลิกฟื้นจากปัญหาให้กลายเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจ หอยเชอรี่ (Golden Apple Snail, *Pomacea canaliculata*) ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา สถานการณ์ของหอยเชอรี่ได้เปลี่ยนไปจากการเป็นภัยคุกคามร้ายแรงนาข้าวของชาวนาก็กลายเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้ เนื่องจากเนื้อหอยเชอรี่มีรสชาติดี สามารถนำไปประกอบอาหารหรือรับประทานคู่กับอาหารอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ทำให้การเลี้ยงหอยเชอรี่เพื่อการบริโภคได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้หอยเชอรี่ยังเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย ใช้เงินลงทุนน้อย โดยสามารถจำหน่ายได้ตั้งแต่ไข่ ตัวหอยขนาดชุน ไปจนถึงพ่อแม่พันธุ์ การเปลี่ยนแปลงสถานะจากศัตรูพืชที่สร้างความเสียหายสู่สัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้นี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของชุมชนในการปรับตัวและสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยการนำปัญหาที่เคยเผชิญมาเปลี่ยนเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจ การพลิกโฉมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน (สันติภาพ รามสุต, 2566)

จากการลงพื้นที่สำรวจของคณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นจาก นายมนตรี กุดอ้วน ปลัดเทศบาล ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า หอยเชอรี่ซึ่งเคยเป็นศัตรูพืชร้ายแรงต่อชาวนาในอดีต โดยเฉพาะในช่วงฤดูทำนาที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากจากการกัดกินต้นข้าว การแพร่ระบาดของหอยเชอรี่เริ่มรุนแรงในปี พ.ศ. 2531 หลังจากการนำเข้ามาจากต่างประเทศโดยกลุ่มผู้เลี้ยงปลาตู้ และมีการขยายพันธุ์อย่างรวดเร็วจนระบาดสร้างความเสียหายหนักใน 60 จังหวัด อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อมีการค้นพบว่าเนื้อหอยเชอรี่มีรสชาติอร่อยและมีโปรตีนสูง ด้วยเหตุนี้เกษตรกรจึงเริ่มทดลองนำหอยเชอรี่มาเลี้ยง คัดขนาด และคัดสายพันธุ์ จนได้สายพันธุ์ที่มีเนื้อนุ่ม หวาน กรอบ และมีเปลือกสีทอง ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ “หอยเชอรี่สีทอง” ปัจจุบันในตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เกษตรกรที่ทำการเลี้ยงหอยเชอรี่สีทองได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการเลี้ยงหอยเชอรี่สีทองให้เป็นระบบและมาตรฐานมากยิ่งขึ้น ขยายเครือข่ายและรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชน สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านอย่างยั่งยืน แต่ก็มีเกษตรกรจำนวนไม่น้อย ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยง โดยมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น ปัญหาด้านวิสาหกิจชุมชนคือการจำหน่ายสินค้าได้น้อย ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากไม่มีแหล่งตลาดรองรับ หรือไม่สามารถขยายตลาดได้ เนื่องจากสินค้าไม่ใช้วัตถุดิบหลักซึ่งสินค้าตามความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มปัญหาด้านการเงินและด้านบัญชี เช่น การขาดเงินทุน ขาดกระแสเงินสดหมุนเวียน การทำบัญชีไม่เป็นระบบ

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น ความไม่พร้อมของสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ขาดการใช้เทคโนโลยีมาดำเนินงาน เป็นต้น (ธัญญารัตน์ ชีรศิริวัฒน์, 2564)

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับการดำเนินงานในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะ 5 ด้านหลักที่สำคัญต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยรวม (เพ็ญศิริ ไพจิตร, 2568) ได้แก่ 1) ด้านการผลิต (Production) เป็นการผลิตที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน 2) ด้านการตลาด (Marketing) ครอบคลุมถึงการกำหนดราคาที่เหมาะสม การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย รวมถึงการใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและโซเชียลมีเดียเพื่อขยายฐานลูกค้า 3) ด้านเงินทุนและการเงิน (Capital and Finance) การบริหารจัดการเงินทุนและบัญชีอย่างเป็นระบบเป็นรากฐานสำคัญของความมั่นคงทางการเงิน 4) ด้านการบริหารจัดการ (Management) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาด้านนี้รวมถึงการวางแผนกลยุทธ์ การจัดสรรบุคลากร การกำหนดกฎระเบียบ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสร้างภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการที่ดีจะช่วยให้กลุ่มสามารถปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ และ 5) ด้านการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ครอบคลุมถึงการค้นหาองค์ความรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง การจัดการความรู้ที่ดีจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและเติบโตอย่างยั่งยืน (นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และชนนต์ดี พุ่มพุกภัย, 2565)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและประเมินระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้ประกอบการในการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานในแต่ละด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง รวมถึงสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ในการกำหนดนโยบายและมาตรการสนับสนุนที่ตรงจุดและเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับใด
2. การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างหรือไม่เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ต่อเดือน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยมีบทบาทในการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน แนวคิดพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง ลดการย้ายถิ่นฐานของประชากร และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตและบริการในท้องถิ่น เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 คือ โดยที่เศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชนในปัจจุบันจำนวนหนึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ สมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ กิจการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป และเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อม และขนาดกลางตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 (ณรงค์ฤทธิ์ ประสานตรี, จันทนา อุดม และไพโรจน์ บุตรชีวิน, 2567)

ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ การมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างแข็งขัน ภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เพียงพอ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและเอกลักษณ์โดดเด่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับความรู้สมัยใหม่ ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มาจากการเลือกใช้นโยบายใดแนวทางหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการบูรณาการที่ชาญฉลาดระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นรากฐานกับแนวคิดและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2563) สำหรับกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง การผสมผสานความรู้ดั้งเดิมในการเลี้ยงสัตว์น้ำเข้ากับการจัดการธุรกิจสมัยใหม่ เช่น การตลาดออนไลน์หรือระบบบัญชี จะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้น มีรากฐานมาจากแนวคิด ของ ลูเธอร์ กุลลิก (Luther Halsey Gulick) นักทฤษฎี POSDCORB ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการองค์กร และมีการพัฒนาให้เข้ากับบริบทต่าง ๆ และยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับการดำเนินงานในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะ 5 ด้านหลักที่สำคัญต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ (เพ็ญศิริ ไพจิตร, 2568)

1. ด้านการผลิต (Production) เป็นการควบคุมกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของลูกค้า ด้วยต้นทุนที่เหมาะสมและทันเวลา การดำเนินงานด้านการผลิตของ

วิสาหกิจชุมชนควรครอบคลุมถึงการบริหารจัดการวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมสินค้าคงคลัง และการปรับปรุงกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการผลิต เช่น การใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย หรือการประยุกต์ใช้เทคนิคการเลี้ยงที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน เป็นสิ่งจำเป็นในการยกระดับคุณภาพและปริมาณผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด (ชนิสรา แก้วสวรรค์, 2564)

2. ด้านการตลาด (Marketing) เป็นการสร้างความแตกต่างและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น น่าสนใจ โดยอาจใช้ช่องทางดิจิทัล เช่น โซเชียลคอมเมิร์ซ (Social Commerce) การโฆษณาที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI-Driven Advertising) และการสร้างเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจง (Niche Content) เป็นสิ่งจำเป็นในการขยายตลาดและเข้าถึงผู้บริโภคในวงกว้าง (นฤมล เจริญโสภาน และคณะ, 2564)

3. ด้านเงินทุนและการเงิน (Capital and Finance) เป็นระบบเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จทางธุรกิจ วิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดทำระบบข้อมูลบัญชีที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ การบริหารกระแสเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพ และการวางแผนการใช้เงินทุนหมุนเวียนอย่างรอบคอบ เพื่อให้มีแหล่งเงินทุนสำรองเพียงพอและลดความเสี่ยงทางการเงิน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน หรือสถาบันการเงิน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการลงทุนและขยายกิจการของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ใช้แก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนและการบริหารจัดการเงินที่ไม่เป็นระบบในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (สนิทดเดช จินตนา และธีระพงษ์ ภูริปาณิก, 2562)

4. ด้านการบริหารจัดการ (Management) เป็นการวางแผนที่ชัดเจน การจัดสรรบุคลากรที่เหมาะสม การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจ และการสร้างภาวะผู้นำที่สามารถนำพากลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การบริหารจัดการความเสี่ยงและการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปก็เป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ผู้นำของวิสาหกิจชุมชนควรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการบริหารจัดการ และได้รับการยอมรับจากสมาชิก การส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจจะช่วยสร้างความผูกพันและความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม (ณัฐธิดา จุมปา, 2566)

5. ด้านการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ในบริบทของวิสาหกิจชุมชนคือกระบวนการในการสร้าง ค้นหา รวบรวม จัดระบบ แลกเปลี่ยน และประยุกต์ใช้ความรู้ ทั้งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และศักยภาพของสมาชิก การส่งเสริมให้สมาชิกมีการเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาและประสบการณ์ระหว่างสมาชิกและจากภายนอก (Nonaka & Takeuchi, 1995) จะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถปรับตัวและสร้างนวัตกรรมได้อย่างยั่งยืนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนรู้และเผยแพร่ความรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินระดับและเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่ทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่ศึกษา ได้แก่ ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

2. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เดือนมีนาคม ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568

ประชากร และการศึกษาลำมะโน

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีจำนวน 108 คน

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบสำมะโน (Census Study) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติจากทุกหน่วยของประชากรหรือกลุ่มเป้าหมายที่สนใจทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นประชากรทั้งหมดและมีเกณฑ์การคัดเลือกคือผู้ประกอบการมีความยินยอมและสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ โดยผู้ประกอบการที่ยินยอมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ มีจำนวน 108 คน (คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของประชากร)

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการผลิต 2) ด้านการตลาด 3) ด้านเงินทุนและการเงิน 4) ด้านการบริหารจัดการ และ 5) ด้านการจัดการความรู้

2. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างจากแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด คำถามมีหลายคำตอบให้เลือก มีคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น รวมข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 36 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการผลิต จำนวน 8 ข้อ 2) ด้านการตลาด จำนวน 9 ข้อ 3) ด้านเงินทุนและการเงิน จำนวน 5 ข้อ 4) ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 7 ข้อ และ 5) ด้านการจัดการความรู้ จำนวน 7 ข้อ โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert)

ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ในกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ผู้เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเตรียมแบบสอบถามจำนวน 108 ชุด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่ากับจำนวนประชากรในการวิจัยทั้งหมด โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสืออนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

2. คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเอง ทำการแจกแบบสอบถามและชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความยินยอมสมัครใจจากผู้ประกอบการ พร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้อง
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบแล้วมาตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ จำนวน 108 ชุด (คิดเป็นอัตราตอบกลับร้อยละ 100.00)
4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ทำการวิเคราะห์โดยนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนซ้อ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนซ้อ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่นใช้เกณฑ์แบบ Likert Scale โดยกำหนดค่าคะแนนเฉลี่ย (ชัชวาล เรื่องประพันธ์, 2543) ดังนี้

- 4.21 - 5.00 หมายถึง มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมากที่สุด
- 3.41 - 4.20 หมายถึง มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก
- 2.61 - 3.40 หมายถึง มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง
- 1.81 - 2.60 หมายถึง มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับน้อย
- 1.00 - 1.80 หมายถึง มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนซ้อ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่

3.1 Independent Sample t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม เช่น เพศ

3.2 F-test ด้วยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-way ANOVA พร้อมทดสอบรายคู่ด้วย LSD เพื่อ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนซ้อ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่สีทอง ตำบลโนนซ้อ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก ($\mu=3.52$, $\sigma=0.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดการความรู้ ($\mu=3.65$, $\sigma=0.89$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ($\mu=3.61$, $\sigma=0.89$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านเงินทุนและการเงิน ($\mu=3.05$, $\sigma=0.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการจัดการความรู้ โดยภาพรวม มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก ($\mu=3.65$, $\sigma=0.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กลุ่มมีการค้นหาองค์ความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ ($\mu=3.85$, $\sigma=0.80$) รองลงมาคือ กลุ่มมีการ

สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนได้เข้ารับการเรียนรู้ อบรมหรือสัมมนากับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ($\mu=3.75, \sigma=0.79$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กลุ่มของท่านมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนรู้ ($\mu=3.51, \sigma=0.88$)

1.2 ด้านการบริหารจัดการองค์กร โดยภาพรวม มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก ($\mu=3.61, \sigma=0.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กลุ่มได้มีการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ($\mu=3.72, \sigma=0.86$) รองลงมาคือ กลุ่มมีการวางแผนในการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ($\mu=3.69, \sigma=0.84$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลุ่มได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ ($\mu=3.47, \sigma=0.91$)

1.3 ด้านการผลิต โดยภาพรวม มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก ($\mu=3.46, \sigma=0.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กลุ่มมีการผลิตสินค้าได้ตามระยะเวลาที่วางแผนไว้ ($\mu=3.60, \sigma=1.08$) รองลงมาคือ กลุ่มมีการสำรองวัตถุดิบไว้รองรับจำนวนการผลิตอย่างเพียงพอ ($\mu=3.56, \sigma=0.96$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ กลุ่มมีปริมาณสินค้าเพียงพอต่อความต้องการของตลาด ($\mu=3.30, \sigma=0.93$)

1.4 ด้านการตลาด โดยภาพรวม มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง ($\mu=3.40, \sigma=0.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กลุ่มมีการกำหนดราคาสินค้าที่เหมาะสม ($\mu=3.69, \sigma=0.96$) รองลงมาคือ กลุ่มมีการโฆษณาส่งเสริมการขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ($\mu=3.47, \sigma=0.81$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กลุ่มมีความรู้ในด้านกลยุทธ์ทางการตลาด ($\mu=3.28, \sigma=0.98$)

1.5 ด้านเงินทุนและการเงิน โดยภาพรวม มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง ($\mu=3.05, \sigma=0.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กลุ่มมีการจัดทำระบบข้อมูลบัญชี ($\mu=3.54, \sigma=3.98$) รองลงมาคือ กลุ่มมีการตรวจสอบระบบบัญชีเงินทุน ($\mu=3.30, \sigma=1.15$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลุ่มมีแหล่งเงินทุนสำรองเพียงพอ ($\mu=2.74, \sigma=0.94$)

2. สรุปผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอร์รี่ทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 ด้านเพศ จากการทดสอบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม ด้วย Independent Sample t-test พบว่า ผู้ประกอบการในเพศหญิงและเพศชาย มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

2.2 ด้านอายุ จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ด้วย One-way ANOVA พบว่า ผู้ประกอบการในกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านเงินทุนและการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
1. ด้านการผลิต	ระหว่างกลุ่ม	0.05	2.00	0.25	0.62	0.54
	ภายในกลุ่ม	42.14	105.00	0.40		
	โดยรวม	42.64	107.00			
2. ด้านการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	0.11	2.00	0.06	0.21	0.81
	ภายในกลุ่ม	28.92	105.00	0.28		
	โดยรวม	29.04	107.00			
3. ด้านเงินทุนและการเงิน	ระหว่างกลุ่ม	5.01	2.00	2.50	7.12	0.00*
	ภายในกลุ่ม	36.92	105.00	0.35		
	โดยรวม	41.95	107.00			
4. ด้านการบริหารจัดการองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	1.30	2.00	0.65	2.18	0.12
	ภายในกลุ่ม	31.26	105.00	0.30		
	โดยรวม	32.56	107.00			
5. ด้านการจัดการความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.97	2.00	0.48	1.48	0.23
	ภายในกลุ่ม	34.35	105.00	0.33		
	โดยรวม	35.32	107.00			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.94	2.00	0.47	2.34	0.10
	ภายในกลุ่ม	21.90	105.00	0.20		
	โดยรวม	22.03	107.00			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบในกลุ่มอายุต่าง ๆ มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ผลการทดสอบพบว่า ผู้ประกอบการในกลุ่มอายุ 51-60 ปี มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านเงินทุนและการเงิน มากกว่าผู้ประกอบการในกลุ่มอายุ 41-50 ปี และผู้ประกอบการในกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี

2.3 ด้านระดับการศึกษา จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ด้วย One-way ANOVA พบว่า ผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

2.4 ด้านรายได้ต่อเดือน จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ด้วย One-way ANOVA พบว่า ผู้ประกอบการที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านเงินทุนและการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
1. ด้านการผลิต	ระหว่างกลุ่ม	0.16	2.00	0.08	0.20	0.82
	ภายในกลุ่ม	42.48	105.00	0.40		
	โดยรวม	42.64	107			
2. ด้านการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	0.27	2.00	0.13	0.49	0.61
	ภายในกลุ่ม	28.77	105.00	0.27		
	โดยรวม	29.04	107			
3. ด้านเงินทุนและการเงิน	ระหว่างกลุ่ม	3.31	2.00	1.66	4.51	0.01*
	ภายในกลุ่ม	38.62	105.00	0.37		
	โดยรวม	41.93	107			
4. ด้านการบริหารจัดการองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	0.15	2.00	0.07	0.24	0.79
	ภายในกลุ่ม	32.41	105.00	0.31		
	โดยรวม	32.56	107			
5. ด้านการจัดการความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.54	2.00	0.27	0.82	0.44
	ภายในกลุ่ม	34.77	105.00	0.33		
	โดยรวม	35.32	107			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.42	2.00	0.21	1.03	0.36
	ภายในกลุ่ม	21.61	105.00	0.21		
	โดยรวม	22.63	107			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการในกลุ่มรายได้ต่อเดือนต่าง ๆ มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ผลการทดสอบพบว่า ผู้ประกอบการที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านเงินทุนและการเงิน มากกว่าผู้ประกอบการที่มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท และผู้ประกอบการที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท

อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินระดับและเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ได้สะท้อนภาพรวมเชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในมิติต่าง ๆ และสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม มีระดับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยรวมมีศักยภาพที่แข็งแกร่งในการขับเคลื่อนทางการเศรษฐกิจของชุมชน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ประกอบการมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้สูงสุด การดำเนินงานในด้านนี้ที่โดดเด่นเป็นผลมาจากการที่กลุ่มวิสาหกิจมีการค้นหาองค์ความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ และมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในวิสาหกิจชุมชนได้เข้ารับการเรียนรู้ อบรม หรือสัมมนาทั้งภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งในด้านการจัดการความรู้จึงถือเป็นสินทรัพย์สำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาว ทั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Nonaka & Takeuchi (1995) ที่เน้นความสำคัญของกระบวนการในการสร้าง ค้นหา รวบรวม จัดระบบ แลกเปลี่ยน และประยุกต์ใช้ความรู้ ทั้งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และศักยภาพของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีงานวิจัยที่สนับสนุนผลลัพธ์ครั้งนี้ ของ วศิน เพชรพงศ์พันธ์ และคณะ (2566) ที่พบว่า ปัจจัยการจัดการนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครพนม การจัดการความรู้ที่ดีช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถปรับตัวและสร้างนวัตกรรมได้อย่างยั่งยืน

ส่วนด้านเงินทุนและการเงิน โดยภาพรวม มีระดับการดำเนินงานในระดับปานกลาง ซึ่งต่ำที่สุดในบรรดาทุกด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า วิสาหกิจชุมชนและ MSME ในประเทศไทยเผชิญข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน จากธนาคารบ่อยครั้ง มักถูกปฏิเสธสินเชื่อ และต้องพึ่งพาทรัพยากรของตนเองในการลงทุนมากกว่า ด้านเงินทุนและการเงินจึงถือว่าเป็นจุดอ่อนที่สำคัญที่สุดและเป็นอุปสรรคต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน การขาดเงินทุนสำรองสะท้อนถึงความเปราะบางทางการเงินที่อาจทำให้กลุ่มไม่สามารถรับมือกับความผันผวนทางเศรษฐกิจหรือลงทุนเพื่อการเติบโตได้ แม้จะมีการทำบัญชีที่ถูกต้อง แต่การขาดเงินทุนสำรองบ่งชี้ว่าการจัดการกระแสเงินสดและสภาพคล่องยังไม่แข็งแกร่งพอ ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนว่ากลุ่มมีความเสี่ยงสูง สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ ศุภิตา วงศ์สวัสดิ์ และคณะ (2563) ที่พบว่า การบริหารจัดการเงินทุนและบัญชีอย่างเป็นระบบเป็นรากฐานสำคัญของความมั่นคงทางการเงิน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน หรือสถาบันการเงิน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการลงทุนและขยายกิจการของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีงานวิจัยที่สนับสนุนผลลัพธ์ครั้งนี้ของ World Bank (2024) ที่ทำการสำรวจพบว่า ปัญหาหนี้ครัวเรือนในประเทศไทยอยู่ในระดับสูง และอัตราดอกเบี้ยที่ยังคงสูงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องและความสามารถในการเข้าถึงเงินทุนของสมาชิกและของกลุ่มโดยรวม ทำให้การมีเงินทุนสำรองเป็นไปได้ยาก

2. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการในกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านเงินทุนและการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ผู้ประกอบการในกลุ่มอายุ 51-60 ปี มีการดำเนินงานด้านเงินทุนและการเงิน มากกว่าผู้ประกอบการในกลุ่มอายุ 41-50 ปี และผู้ประกอบการในกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการในกลุ่มอายุ 51-60 ปี มีการดำเนินงานด้านเงินทุนและการเงินดีกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ อาจเป็นผลมาจากผู้ประกอบการในกลุ่มอายุนี้นี้มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงินทุนและบัญชีค่อนข้างมาก มีความละเอียดรอบคอบในการตัดสินใจทางการเงิน และยังคงเป็นวัยที่ให้ความสนใจเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้ดีกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ซึ่งผู้ประกอบการในกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปี อาจเผชิญกับข้อจำกัดด้านการปรับตัวเข้ากับระบบการจัดการสมัยใหม่ หรือปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากมีอายุมากขึ้นไป นอกจากนี้ผู้ประกอบการในกลุ่มอายุ 41-50 ปี ยังมีการดำเนินงานด้านเงินทุนและการเงินมากกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอายุ 41-50 ปี ซึ่งอาจเกิดจากยังขาดประสบการณ์และความเข้าใจเชิงลึกด้านการเงิน สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Financial Inclusion ที่เน้นการเข้าถึงบริการทางการเงินที่หลากหลายและราคาที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเติบโตทางธุรกิจและสร้างความยืดหยุ่นทางการเงินให้กับผู้ประกอบการธุรกิจ (World Bank, 2024) ซึ่งมีงานวิจัยที่สนับสนุนผลลัพธ์ครั้งนี้ ของ ศุภนิษฐ์วิจิตรธรรมากร (2565) ที่ทำ

การสำรวจพฤติกรรมทางการเงินของประชากรไทย พบว่า ทักษะทางการเงินของประชากรไทยที่มีอายุ 57 ปีขึ้นไป ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยเฉพาะความรู้ทางการเงิน เช่น มูลค่าของเงินตามกาลเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการที่กลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี มีผลการดำเนินงานด้านการเงินที่ต่ำลง

ผลลัพธ์การวิจัยนี้ครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นถึง “ช่วงวัยที่เหมาะสม” ในการบริหารจัดการการเงินในบริษัท ของวิสาหกิจชุมชน คือ ผู้ประกอบการในช่วงอายุ 51-60 ปี ซึ่งอาจมีสมดุลระหว่างประสบการณ์ที่สั่งสมมาและความสามารถในการปรับตัวที่ยังคงอยู่ สิ่งนี้มีนัยสำคัญต่อการออกแบบโปรแกรมพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสมกับช่วงวัย

3. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการที่มีรายได้ต่อเนื่องแตกต่างกัน มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านเงินทุนและการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ประกอบการที่มีรายได้ต่อเนื่องมากกว่า 30,000 บาท มีการดำเนินงานด้านเงินทุนและการเงิน มากกว่าผู้ประกอบการที่มีรายได้ต่อเนื่องน้อยกว่า 10,000 บาท และ 10,001-20,000 บาท ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่มีรายได้สูงกว่ามีการดำเนินงานด้านเงินทุนและการเงินที่ดีกว่านั้น อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการกลุ่มนี้มักจะมีความรู้ความเข้าใจด้านการเงินที่ดีกว่า มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนของทั้งภาครัฐและเอกชนที่หลากหลายกว่า รวมถึงอาจมีแรงจูงใจในการบริหารจัดการเงินทุนและการเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อรักษาระดับรายได้หรือเพื่อขยายกิจการในอนาคต ดังนั้นการมีรายได้ที่สูงขึ้นอาจเป็นผลมาจากการบริหารจัดการการเงินที่ดีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งเสริมกันและกัน ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายได้และประสิทธิภาพการจัดการการเงินบ่งชี้ถึงการเสริมแรงระหว่างความสำเร็จทางการเงินและทักษะการบริหารจัดการ ซึ่งมีงานวิจัยที่สนับสนุนผลลัพธ์ครั้งนี้ ของศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีฯ (2565) ที่พบว่า ปัจจัยด้านรายได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมออมและการเงินของประชากรไทย โดยกลุ่มประชากรไทยที่มีรายได้สูงและอายุมากมักจะมีวินัยในการออมและวางแผนทางการเงินที่ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญหลายประการ ซึ่งมีนัยสำคัญต่อวงการวิชาการและสังคม ดังนี้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอภาพเชิงประจักษ์ของการพลิกโฉม “หอยเชอรี่” จากที่เคยเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อเกษตรกรชาวนาในอดีต ให้กลายเป็น “หอยเชอรี่สีทอง” ที่เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้และเป็นรากฐานของวิสาหกิจชุมชนที่สำคัญในตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น องค์ความรู้นี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการปรับตัว และสร้างรายได้เพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่ไม่เคยถูกมองเห็นคุณค่ามาก่อน สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นได้ว่า ความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน องค์ความรู้ใหม่ที่แสดงถึงความยืดหยุ่น (Resilience) และความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ของวิสาหกิจชุมชนที่สำคัญในตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จึงสามารถนำไปเป็นโมเดลที่ประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นที่มีปัญหาคล้ายกันได้

2. งานวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบอย่างชัดเจนว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุและด้านรายได้ต่อเนื่องของผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน ทำให้การดำเนินงานด้านเงินทุนและการเงินแตกต่างกันไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลลัพธ์ในการวิจัยครั้งนี้ระบุว่า ผู้ประกอบการกลุ่มอายุ 51-60 ปี มีประสิทธิภาพด้านการเงินสูงสุด และผู้มีรายได้สูงกว่ามีการจัดการด้านเงินทุนและการเงินที่ดีกว่า ซึ่งเป็นองค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่สำคัญให้กับวงการวิชาการปัจจุบัน เนื่องจากงานวิจัยก่อนหน้าส่วนใหญ่อาจกล่าวถึงปัญหาการเงินโดยรวม หรือความรู้ทางการเงิน

แต่ไม่ได้ระบุความสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงกับช่วงอายุและระดับรายได้อย่างละเอียดในบริบทของวิสาหกิจชุมชน เกษตรกรรม การค้นพบความสัมพันธ์เฉพาะเจาะจงระหว่างอายุ โดยเฉพาะผู้ประกอบการในช่วง อายุ 51-60 ปี และผู้ที่มีรายได้สูงกับประสิทธิภาพการจัดการทางการเงิน เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบ นโยบายและโครงการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้การลงทุนในโครงการ พัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน และมีความแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ มีข้อเสนอแนะสำหรับ การนำผลการวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านเงินทุนและการเงินเป็นจุดอ่อนที่สุดของการดำเนินงานตามแนวทางการ พัฒนาวิสาหกิจ และการมีเงินทุนสำรองไม่เพียงพอเป็นปัญหาหลักในปัจจุบัน นอกจากนี้อายุและรายได้มีผลต่อ ด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงาน

ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สถาบันการเงินของเอกชนต่าง ๆ เป็นต้น ควรจัดโปรแกรมการฝึกอบรมและให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการเงินทุน การจัดทำบัญชีอย่างง่าย การบริหารกระแสเงินสด และการวางแผนการเงินระยะยาวอย่างเร่งด่วน และควรเน้นกลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการอายุน้อย (41-50 ปี) และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย (น้อยกว่า 10,000 บาท และ 10,001-20,000 บาท) เป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่พบว่า มีประสิทธิภาพด้านนี้ต่ำกว่า นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนและเงินทุนสำรองที่เหมาะสมกับขนาดและความต้องการของวิสาหกิจชุมชน

2. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการตลาดมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มยังขาดความรู้ด้านกลยุทธ์ทางการตลาด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการอบรมด้านกลยุทธ์การตลาดสมัยใหม่ เช่น การตลาดดิจิทัล การสร้างแบรนด์และเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้โดดเด่น และการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งออนไลน์และออฟไลน์

3. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการองค์กรและการผลิตมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจอยู่ในระดับมาก แม้อด้านบริหารจัดการองค์กรและการผลิตจะดี แต่การสนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ระยะยาวหรือข้อบังคับยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นผู้นำกลุ่มหรือผู้ประกอบการควรส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนมากขึ้น เพื่อสร้างความผูกพัน ความรับผิดชอบร่วมกัน และทำให้ทุกคนในกลุ่มรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน

4. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดการความรู้ เป็นจุดแข็งที่สุดของการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจ ดังนั้น ควรใช้จุดแข็งด้านการจัดการความรู้มาส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านที่ยังเป็นจุดอ่อน โดยเฉพาะด้านเงินทุนและการเงิน เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการการเงินที่ดีภายในกลุ่มวิสาหกิจ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการเงินให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้เพียงการวิจัยเชิงปริมาณและใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ประกอบการจากกลุ่มอายุและรายได้ที่แตกต่างกัน เพื่อทำความเข้าใจถึงประสบการณ์ ทักษะ ทักษะ ปัญหา และแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการเงินทุน รวมถึงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงินของผู้ประกอบการ

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเพียงในกลุ่มวิสาหกิจเดียวเท่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่น หรือในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อตรวจสอบว่าข้อค้นพบเกี่ยวกับอิทธิพลของอายุและรายได้ต่อการจัดการทางการเงินนั้นเป็นสิ่งที่สามารถสรุปเป็นภาพรวมได้หรือไม่ และเพื่อระบุปัจจัยเฉพาะบริบทที่อาจมีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2563). *คู่มือส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- ชนิสรา แก้วสุวรรณ. (2564). การพัฒนาศักยภาพด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 10(2), 92-108.
- ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2543). *สถิติพื้นฐาน พร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม MINITAB SPSS และ SAS*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ณรงค์ฤทธิ์ ประสานตรี, จันทนา อุดม และไฟโรจน์ บุตรชิวัน. (2567). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1), 25-44.
- ณัฐธิดา จุมปา. (2566). การจัดการความรู้การบริหารจัดการกลุ่มตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามัคคีเกษตรอินทรีย์ฟาร์ม ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. *HRD Journal*, 14(1), 23-41.
- ธัญญารัตน์ อธิธิธัญวัฒน์. (2564). *เกษตรกรขอนแก่นหันมาเลี้ยงหอยเชอร์รี่ทอง สัตว์เศรษฐกิจตัวใหม่ อร่อย ราคาดี มีโปรตีนสูง กิโลกรัมละเกือบ 800 บาท ตลาดในและต่างประเทศ รับซื้อไม่อั้น*. จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG211227135417159>
- นฤมล เจริญโสภาน, สุภาภรณ์ พงษ์พานิช, และอรอนงค์ ฤทธิใหม่. (2564). ปัจจัยการจัดการนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครพนม. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 10(1), 27-41.
- นฤมล อนุสนธิพัฒน์ และชเนตตี พุ่มพฤษย์. (2565). ทางรอดและแนวทางการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนแนววิถีใหม่ หลังวิกฤติ COVID-19 ของไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 9(1), 1-19.
- เพ็ญศิริ ไพจิตร. (2568). การบริหารวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ. *วารสารเกษตร มสธ.*, 7(1), 22-31.
- วศิน เพชรพงศ์พันธ์, เทวิน โคตรธรรม, กิตติศักดิ์ ภูตะลุน, อนุชา ศรีสกุลธนาไชย, อัคริเดต เกตุอยู่คำ, ปันยาสุกวรสาน และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์. (2566). ปัจจัยการจัดการนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครพนม. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 10(1), 27-41.
- ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีฯ. (2565). *แนวโน้มอุตสาหกรรมไทย 2025-2027*. จาก <https://www.krungsri.com/en/research/industry/summary-outlook/Thailand-industry-outlook-summary-2025-2027>
- สนิทเดช จินตนา และธีระพงษ์ ภูริปาณิก. (2562). ปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชน ในประเทศไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 12(3), 179-194.
- สันติภาพ รามสุต. (2566). *หอยเชอร์รี่ทอง สัตว์เศรษฐกิจตัวใหม่ เลี้ยงง่าย-รายได้ดี*. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/news-update/1050804>
- สุพาดา สิริกุดตา. (2566). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลไม้บ้านยาวิ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 26(1), 89-104.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. New York: Oxford University Press.
- World Bank. (2024). *Financial Inclusion*. <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/overview>